

Ustavni sud Crne Gore, u Drugom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama u sastavu: sudija Desanka Lopičić, predsjednica Vijeća i sudije Milorad Gogić i Dragoljub Drašković, članovi Vijeća, na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore i člana 48. tačka 10. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 11/15.), na sjednici Vijeća od 28. septembra 2021. godine, donio je

ODLUKU

USVAJA SE ustavna žalba.

UKIDA SE presuda Višeg suda u Podgorici, Gž.br. 614/20-17, od 26. maja 2020. godine i predmet vraća Višem sudu u Podgorici na ponovni postupak i odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. A.R., iz P., kojeg zastupa N. O., advokatica iz P., podnijela je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presude navedene u izreci, zbog povrede prava iz odredaba čl. 6., 8., 17, 19, 32 i 58 Ustava, kao i čl. 6 st.1 i čl. 14 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i čl. 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

1.1. U ustavnoj žalbi i je u bitnom navedeno: da je stav Višeg suda u pobijanoj presudi nespojiv sa načelom zakonitosti, jer je način na koji je Viši sud tumačio i primijenio mjerodavne odredbe Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika i Opšteg kolektivnog ugovora proizvoljan i arbitran; da stav Višeg suda nije u skladu sa sudskom praksom u dostavljenim odlukama Viših sudova.; da je postupanjem Višeg suda u Podgorici podnosilac doveden u neravnopravan položaj i da je diskriminisan u odnosu na suprotnu stranu, koja je favorizovana prilikom odlučivanja; da je sud potpuno zanemario bitnu činjenicu - da je odgovarajući posao za koji se isključivo sudijski pripravnik mogao osposobljavati samostalni savjetnik II, jer je to radno mjesto bilo propisano Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta O. s. u P., od 22. januara 2009. godine; da je propisan koeficijent zarade bio 6,63, pa je tužena bila u obavezi da tužiocu obračunava i isplaćuje zaradu po koeficijentu 5,30, koji čini 80% od koeficijenta 6,63. U konačnom je predložio da se ukine osporena presuda i predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje.

1.2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava.

1.3. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

2. Uvidom u osporenu presudu i drugu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

2.1. Podnosilac ustavne žalbe je tužilac iz postupka pred redovnim sudovima, a tužena je Država Crna Gora – O. s. u P.. Predmet parničnog postupka, u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, predstavljao je zahtjev tužioca (podnosioca ustavne žalbe) da se obaveže tužena, da mu na ime naknade materijalne štete zbog manje obračunatih i isplaćenih mjesečnih zarada, u periodu od 10. maja 2010. godine do 10. januara 2011. godine isplati traženi iznos.

3. Presudom prvostepenog suda usvojen je tužbeni zahtjev tužioca.

3.1. Osporenim presudom drugostepenog suda preinačena je prvostepena presuda na način što je tužbeni zahtjev tužioca odbijen kao neosnovan

3.1.2. U obrazloženju osporene odluke, u relevantnom dijelu, se ističe:

“(...) Kod činjenice da je Opštim kolektivnim ugovorom koji je važio u spornom periodu, dakle prije stupanja na snagu Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa, koeficijent predviđen za stručnu spremu tužiocu bio 3,30, dakle manji od onog koji je tužilji primjenjivan za obračun zarade u spornom periodu (5,20) koji je Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika bio predviđen za zvanje viši savjetnik III, očigledno je, a što je obavljenim vještačenjem i utvrđeno, da tužiocu nije manje isplaćivana zarada, što znači da tužilac nije trpio štetu u obračunu zarade u spornom periodu.

Ovo prije svega kod činjenice da je čl. 17 tada važećeg Opšteg kolektivnog ugovora bilo propisano da se visina zarade pripravnika utvrđuje u odnosu na odgovarajuću grupu poslova iz čl. 14 odnosno čl. 15 tog ugovora, shodno čemu diplomirani pravnik sa završenim fakultetskim obrazovanjem spada u grupu poslova VII sa koeficijentom 3,30, a ne prema radnom mjestu za čije se samostalno obavljanje pripravnik osposobljava, kako to tužilac neosnovano tvrdi i potražuje, obzirom da takav obračun zarade ne bi bio u skladu sa Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika, odnosno OKU koji su važili u spornom periodu. Jer, u spornom periodu nije bio donijet Granski kolektivni ugovor kojim se razrađuju koeficijenti odgovarajuće grupe poslova iz čl. 14 tog Ugovora. Određenje da se visina zarade pripravnika utvrđuje u visini koja ne može biti manja od 80% osnovne zarade za radno mjesto za koje se samostalno osposobljava tek sadrži odredba čl. 12 Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa ("Sl. list CG", br. 18/2015) koji je u primjeni od 28.04.2015. godine i koji se ne odnosi na sporni period.(...)”

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

Ustava Crne Gore:

»Član 32.

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih pravima i osnovnih sloboda:

»Član 6. stav 1.

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.«

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika("Službeni list CG", br. 86/09):

Član 10

Za utvrđivanje fiksnog dijela zarade, zvanja državnih službenika, odnosno namještenika, zavisno od složenosti, odgovornosti, značaja i uslova rada, razvrstavaju se u trideset osam platnih razreda izraženih u koeficijentima, i to:

Platni razred	Koeficijent
1	9,90
2	9,75
3	9,23
4	8,71
5	8,19
6	7,15
7	7,02
8	6,89
9	6,76
10	6,63
11	6,50
12	6,37
13	6,24
14	6,11
15	5,98
16	5,85
17	5,72
18	5,59
19	5,46
20	5,33
21	5,20
22	5,01
23	4,81
24	4,68
25	4,55
26	4,42

27	4,29
28	4,10
29	3,77
30	3,58
31	3,45
32	3,32
33	3,19
34	3,06
35	2,93
36	2,86
37	2,34
38	2,00

Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), zavisno od mogućnosti Budžeta, predlaže povećanje utvrđenih raspona platnih razreda.

Član 11

Pojedina zvanja državnih službenika, odnosno namještenika, zavisno od školske spreme i radnog iskustva, raspoređuju se u sljedeće platne razrede, i to:

Službenici	Namještenici	Zvanja	Platni razredi	
			Od	Do
Starješina organa i službe		Starješina organa uprave, Predsjednik Vijeća za prekršaje	1	-
		Starješina službe	2	-
Rukovodeća i druga postavljena lica		Sekretar ministarstva, Pomoćnik ministra	3	-
		Pomoćnik starješine organa uprave, Sudija Vijeća za prekršaje	4	-
		Pomoćnik starješine službe, Predsjednik područnog organa za prekršaje	5	-
		Sudija područnog organa za prekršaje	6	-
I razred	I razred	Savjetnik starješine, glavni inspektor, glavno ovlašćeno službeno lice	8	6
		Samostalni savjetnik I, inspektor I, ovlašćeno službeno lice I, samostalni namještenik I	10	8
		Samostalni savjetnik II, inspektor II, ovlašćeno službeno lice II, samostalni namještenik II	12	10

		Samostalni savjetnik III, inspektor III, ovlašteno službeno lice III, samostalni namještenik III	14	12
II razred	II razred	Viši savjetnik I, viši namještenik I	17	15
		Viši savjetnik II, viši namještenik II	19	17
		Viši savjetnik III, viši namještenik III	21	19
III razred	III razred	Savjetnik I, namještenik I	24	22
		Savjetnik II, namještenik II	26	24
		Savjetnik III, namještenik III	28	26
	IV razred	Namještenik IV	31	29
		Namještenik V	33	31
		Namještenik VI	35	33
	V razred	Namještenik	38	36

Kada se zakonom ili drugim propisom utvrđuju zvanja koja nijesu raspoređena u platne razrede, tim zakonom, odnosno propisom, saglasno uslovima utvrđenim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i prema platnim razredima iz stava 1 ovog člana, izvršice se njihovo raspoređivanje u platne razrede.

Opšteg kolektivnog ugovora ("Službeni list RCG", br. 1/04 i 59/05):

Član 14

Ovim kolektivnim ugovorom utvrđuju se osnovne grupe poslova sa koeficijentima za utvrđivanje zarade po osnovu potrebne stručnosti i složenosti poslova i to:

Grupa poslova	Zahtjevi stručnosti	Koef.
I	Ne zahtijeva se stručnost (nekvalifik. radnik)	1,00
II	Zahtijeva se stručna osposobljenost I stepena	1,25
III	Zahtijeva se stručna osposobljenost II stepena	1,60
IV	Zahtijeva se stručnost koja se stiče srednjim obrazovanjem u trajanju od dvije do tri god. (III stepen)	1,95
V	Zahtijeva se stručnost koja se stiče srednjim obrazovanjem u trajanju od četiri ili više god. (IV stepen)	2,20
VI	Zahtijeva se stručnost koja se stiče specijalizacijom na osnovu srednjeg obrazovanja (visokokvalifikovani radnik) (V stepen)	2,45
VII	Zahtijeva se stručnost koja se stiče višim obrazovanjem (VI stepen)	2,80
VIII	Zahtijeva se stručnost koja se stiče fakultetskim odnosno visokim obrazovanjem (VII stepen)	3,30

IX	Zahtijeva se stručnost koja se stiče magistraturom ili ovoj ravnopravnoj specijalizaciji (VII - 1 stepen)	3,60
H	Zahtijeva se stručnost koja se stiče doktoratom nauka (VIII stepen)	4,00

Član 15

Granskim kolektivnim ugovorom, odnosno kolektivnim ugovorom kod poslodavca razrađuju se koeficijenti iz člana 14 ovog kolektivnog ugovora.

Član 17

Zarada pripravnika se utvrđuje u visini koja ne može biti manja od 80% zarade odgovarajuće grupe poslova iz člana 14, odnosno člana 15 ovog Ugovora.

V OCJENA USTAVNOG SUDA

4. Polazeći od razloga navedenih u žalbi, analize osporene odluke suda i mjerodavnih ustavnih i konvencijskih prava, Ustavni sud je u konkretnom slučaju razmatrao ustavnu žalbu sa aspekta odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Evropska konvencija).

4.1. Pri razmatranju osnovanosti ustavne žalbe sa aspekta povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud polazi od toga da se sudski postupci moraju provesti u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka Crne Gore, pa tumačenje mjerodavnog prava, u svakom konkretnom slučaju, ne smije proizilaziti iz njegove arbitrerne i proizvoljne primjene, već mora uvažavati zahtjeve prava na pravično suđenje, sadržane u odredbi člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

4.2. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, usklađenoj s praksom Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP), utvrdio niz načela koja treba slijediti da bi se sudski postupak mogao ocijeniti pravičnim. Provodeći postupke, sudovi moraju poštovati ta načela kad pri donošenju svoje odluke ocjenjuju, uz prednost neposrednog ispitivanja, činjenice i okolnosti konkretnog slučaja, primjenjujući mjerodavno pravo.

4.3. Zadatak je Ustavnog suda, u jemčenju ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje, da provjeri je li sud poštovao takva relevantna načela u konkretnom slučaju. Uz tu provjeru, zadatak je Ustavnog suda da ispita da li je sud u konkretnom slučaju vršio svoje procjene na očigledno nerazuman način ili je učinio neku drugu očigledno grešku u procjeni, pogrešno procijenio postojanje neke važne činjenice ili pak propustio razmotriti sve relevantne činjenice, odnosno propustio uzeti u obzir sve činjenične i pravne elemente koji su objektivno mjerodavni za donošenje odluke, odbio provesti dokaze koji bi mogli dovesti do drugačije odluke i sl.

4.3.1. Nadalje, ustavno pravo na pravično suđenje propisano članom 32. Ustava i članom 6 stav 1 Evropske konvencije jemči i zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih organa. Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih

organa koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dovoljne razloge za ocjenu kakva je odlukom data, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u procesnom i/ili materijalnopravnom smislu.

4.4. Primjenjujući navedeno pravilo na konkretan slučaj, u ovom ustavnosudskom postupku, zadatak je Ustavog suda da utvrdi može li se način na koji je, u konkretnom slučaju, proveden postupak parničnog spora, odnosno način na koji je Viši sud u Podgorici tumačio i primijenio citirane odredbe Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika kao i odredbe Opšteg kolektivnog ugovora, smatrati arbitrarnim i da li je takvim postupanjem povrijeđeno podnosiocu pravo na pravično suđenje (odlučivanje), zajemčeno odredbom člana 32. Ustava i članom 6 stav 1 Evropske konvencije.

5. Prvostepeni sud je utvrdio da se tužilac, kao sudijski pripravnik osposobljavao za radno mjesto samostalnog savjetnika II, kao i da se zarada pripravnika trebala utvrđivati u visini koja ne može biti manja od 80% zarade savjetnika II u O. s. u P.. Ovo s obzirom na to da se tužilac, kao sudijski pripravnik, upravo osposobljavao tokom pripravničkog staža za obavljanje poslova savjetnika u sudu, a imajući u vidu činjenicu da Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta O. s. u P. nije propisano kojem platnom razredu pripada samostalni savjetnik II, pa je kao jedino moguće prvostepeni sud našao da se ima u vidu da je u spornom vremenskom periodu za radno mjesto savjetnika II u O. s. u P. zarada obračunavana primjenom koeficijenta složenosti 6,63.

5.1. Naime, tužilac je bio u radnom odnosu kod tužene na radnom mjestu sudijskog pripravnika u periodu od 10. maja 2010. godine do 10. januara 2011. godine. kada mu je prestao radni odnos. U rješenju o zasnivanju pripravničkog staža nije određen koeficijent niti je određen platni razred za tužioca.

5.2. Viši sud ipak zaključuje da se visina zarade pripravnika utvrđuje u odnosu na odgovarajuću grupu poslova iz čl. 14 odnosno čl. 15 tog ugovora, shodno čemu diplomirani pravnik sa završenim fakultetskim obrazovanjem spada u grupu poslova VII sa koeficijentom 3,30, a ne prema radnom mjestu za čije se samostalno obavljanje pripravnik osposobljava, zbog čega je u konačnom preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev tužioca odbio kao neosnovan.

6. Čl.10 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika (Sl.list CG br.86/09)propisivao je da je za radno mjesto samostalni savjetnik II koeficijent za obračun zarade 6,63. Odredbom čl.17. Opšteg kolektivnog ugovora (Sl.list RCG 1/04, 59/05 i Sl.list CG br.65/10, 9/12 i 37/12), koji je važio u spornom periodu, bilo je propisano da se zarada pripravnika utvrđuje u visini koja ne može biti manja od 80 % zarade odgovarajuće grupe poslova iz čl.14. odnosno 15. Opšteg kolektivnog ugovora.

7. U konkretnom slučaju, po ocjeni Ustavnog suda ustavnopravno neprihvatljiv je navedenizaključak Višeg suda u Podgorici, u osporenoj odluci. Ovo sa razloga što je mjesto savjetnika II kod tužene bilo jedino mjesto propisano Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta tužene, a za koje se pripravnik jedino mogao obučavati, budući da jeriječ o sudijskom pripravniku. U tom smislu pravno - logički je neodrživ zaključak Višeg suda u Podgorici, u

osporenoj odluci, da se visina zarade pripravnika utvrđuje u odnosu na odgovarajuću grupu poslova iz čl. 14 odnosno čl. 15 Opšteg kolektivnog ugovora, a ne prema radnom mjestu za čije se samostalno obavljanje pripravnik osposobljava. Ovakvo tumačenje citiranih odredbi čl. 14 i 15 OKU-a je pretjerano (ekscesivno) formalno jer ne uzima u obzir kontekst i ne sagledava pravni problem kao jedinstvenu cjelinu. Naime, iz Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta tužene proizilazi da je opis poslova sudijskog pripravnika zapravo opis poslova savjetnika II u sudu, a da su se sudijski pripravnici obučavali za to radno mjesto potvrđuje i kasniji Granski kolektivni ugovor tužene.

7.1. Stoga je, ustavnopravno i pravno - logički neprihvatljiv zaključak Suda, u osporenoj presudi, da se visina zarade pripravnika utvrđuje u odnosu na odgovarajuću grupu poslova iz čl. 14., odnosno čl. 15. Opšteg kolektivnog ugovora, a ne prema radnom mjestu za čije se samostalno obavljanje pripravnik osposobljava. Takav zaključak Suda posljedica je strogo formalističkog tumačenja citiranih odredbi Opšteg kolektivnog ugovora.

8. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi izrazio stav da pretjerani (ekscesivni) formalizam u odlučivanju/suđenju postoji onda kad su pravni stavovi proizvod "*mehaničke*" primjene pozitivnog prava, bez uzimanja u obzir konteksta i bez sagledavanja pravnog problema kao jedinstvene cjeline. S aspekta zaštite ustavnih prava podnosioca, ali i s aspekta osnovnih vrijednosti ustavnog poretka Crne Gore, takva je primjena pozitivnog prava na konkretne slučajeve neprihvatljiva.

8.1. U svijetlu svega navedenog, Ustavni sud ističe da se objektivni pravni poredak u društvu utemeljenom na vladavini prava ne može graditi, a zaštita ustavnih prava pojedinaca ne može se zasnivati na razlozima koji ne počivaju na argumentu "zdravog razuma", jer bi u protivnom moglo imati apsurdne posljedice u domenu ostvarivanja i zaštite pojedinačnih prava.

8.2. Ustavni sud smatra da je upravo takve posljedice, u konkretnom slučaju, na podnosioca ustavne žalbe imao način na koji je Viši sud u Podgorici tumačio i primijenio odredbe Opšteg kolektivnog ugovora, a koji način je imao za posljedicu apsolutno arbitraran zaključak suda da tužiocu ne pripada pravo na predmetno potraživanje za period od 10. maja 2010. godine do 10. januara 2011. godine, jer zaključak koji je iznio drugostepeni sud u osporenoj odluci, ne proizilazi iz ustavno pravno prihvatljivog tumačenja mjerodavnih odredaba.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 787/20
28. septembar 2021. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Desanka Lopičić, s.r.